

jménu *Stambolov/Stambulov*, s. 119 a 120, *ç* namísto *ć* v případě *Cvetković* a *Milošević* na s. 133, respektive na zadním přebalu knihy aj.). Tyto nedostatky nicméně nezkaží celkově dobrý dojem z vyvedeného sborníku.

*Jakub Šimák*

Clark, Katerina. – Dobrenko, Evgeny. ***Soviet Culture and Power. A History in Documents***. New Haven: Yale University Press, 2007. 576 s.

Práce Kateriny Clarkové a Jevgenije Dobrenka, vydaná v ediční řadě nakladatelství Yaleské univerzity *Annals of Communism*, vychází ze sborníku dokumentů Andreje Artizova a Olega Naumova *Vlast' i chudožestvennaja inteligencija: dokumenty CK RKP(b)-VKP(b), VČK-OGPU-NKVD o kul'turnoj politike, 1917-1953* vydaného v Moskvě v roce 1999. Publikace tak má zprostředkovat aglofonní veřejnosti dokumenty objevené v ruských archívech (AP RF, RGASPI, CA FSB RF, RGALI, IMLI), z původní ruské předlohy se ale do americké verze dostala jen třetina dokumentů (autoři se ospravedlňují tím, že ti, kdo mají hlubší zájem o problematiku sovětské kultury a kulturní politiky, by měli být schopni si materiály nastudovat v ruštině z původního sborníku). Kritérií pro zařazení do americké sbírky bylo několik: dokumenty byly napsány Stalinem nebo pro něj, týkaly se těch představitelů sovětské kultury, kteří jsou známí i na Západě (Babel, Pasternak, Šostakovič, Gorký, Bulgakov, Eisenstein aj.).

Knih je rozdělena chronologicky na dvacátá, třicátá a čtyřicátá léta, přičemž nejvíce prostoru je věnováno období třicátých let, kdy se státní moc obrátila právě proti představitelům sovětské kultury známým a dnes oblíbeným i na Západě. Každá z částí je opatřena vlastním stručným úvodem, v němž autoři zasazují dokumenty do historického rámce a nastiňují vývoj sovětské kultury v daném období. Dokumenty jsou rozděleny do tematických celků, rovněž opatřených stručným vysvětlením, navíc je i každý dokument opatřen zvláštním komentářem.

Knih tak nedává mnoho příležitostí k vlastní interpretaci čtenáři, kterému je předložena v zásadě zřetelně vymezená koncepce problému: 1. Kultura byla pro bolševiky obzvláště důležitá, protože jim dávala příležitost manipulovat s masami, a to mohlo být využito ve snaze o legitimizaci režimu. 2. Ve dvacátých letech se nejprve v kulturní politice stejně jako v samotném bolševickém vedení vyskytovalo několik proudů, zásahy do kultury ze strany státu (strany) nepostupovaly nijak systematicky. 3. Období NEPu neznamenal liberalizaci kultury ale naopak rázné zakročení proti ní. 4. Poté co se poněkud ustálila mocenská hierarchie alespoň co se špičky týče (rozuměj k moci se dostal Stalin), došlo ke snaze centralizovat kulturní sféru. 5. Ve třicátých letech bylo o kultuře a směru jejího vývoje rozhodová-

no v Politbyru, zásahy do kultury už tak nebyly náhodné ani nahodilé. 6. Zároveň ale nebyly ani koherentní, protože mužem číslo jedna se stal Stalin (všechna rozhodnutí podléhala jeho schválení), a ten jako pragmatik rozhodoval případ od případu. 7. Poválečné období je první, ve kterém se režim nemusí bojovat o legitimitu. 8. Všechna rozhodnutí rovněž řídil Stalin, nedá se tedy rozhodně mluvit o ždanovštině. 9. Naopak slavná Rezoluce o časopisech Hvězda a Leningrad byla čistě Ždanovovou iniciativou.

Posledním bodem ale autoři paradoxně vyvracejí svá předchozí tvrzení „za vším hledej Stalina“ a přiklání se k názoru, který v ruské historiografii zastává například D. Babičenko, že totiž daná rezoluce byla zosnována za účelem likvidace „Leningradské skupiny“, a interpretují ji jako snahu Ždanova o upevnění osobní pozice. Potom ale nemohou vidět sérii rezolucí o kultuře z konce 40. let jako navazující celek, a tak poslední kapitola působí na rozdíl od dvou předchozích částí poněkud neuceleně. Autoři tuto skutečnost částečně omlouvají tím, že je toto období nejméně zkoumané, přestože není o nic méně významné než dvě předchozí, sami tento nedostatek ale nijak nenapravují.

Kniha je opatřena přehledem zkratk a akronymů objevujících se v dokumentech, nechýbí ani poznámkový aparát, přehled osob jmenovaných v dokumentech a rejstřík.

*Tereza Vorlová*

Codogni, Paulina. **Rok 1956**. Warszawa: Prószyński i S-ka, 2006. 430 s.

Monografie *Rok 1956* je dílem Pauliny Codogni (\*1978), příslušnice mladší generace polských historiků, kteří pamatují komunistické Polsko již jen z dětství. Autorka se snaží čtenáři přiblížit polské události roku 1956, ovšem v kontextu poválečné historie Polska, proto se její kniha neomezuje pouze na popis výše zmíněného roku. Cílem práce je zodpovědět otázku, zda a v jakém smyslu byly události roku 1956 přelomem v polské poválečné historii.

Kniha je členěna chronologicky do čtyř částí. První popisuje vývoj v Polsku od roku 1944 do Stalinovy smrti. Zabývá se cestou polských komunistů k moci a vznikem Polské lidové republiky, represemi proti „nepřátelům lidu“ (*Armia Krajowa*, katolická církev) i hospodářskou politikou (šestiletý plán). Druhá část analyzuje období po Stalinově smrti do roku 1956. Popisuje navzdory destalinizaci pokračující represe, neúspěch šestiletého plánu, kulturu osvobozující se od socialistického realismu a vnitrostranické i celospolečenské diskuze související nejen s destalinizací, ale tentokrát již i s demokratizací. Třetí část už se zabývá výhradně událostmi roku 1956, především pak „poznaňským červnem“ a „polským říjnem“ a jejich následky (procesy, částečná liberalizace, výměna kádrů), sleduje také události